

blive forligte ved Forligskommissionen, hvorimod et stort Antal Sager, hvor Forligsprøve ikke har bragt noget Resultat, forliges under Processens Gang. Og det er ganske naturligt. Thi naar en Sag begynder, møde begge Parter med store Forhaabninger, vel udrustede med alle Beviser og med Tanken om alle de Vidner, de skulle føre, og ingen er da tilbøjelig til at give efter. Men naar der er gaaet en lille Tid, og hver af Parterne har set de Argumenter og Bevisligheder, som Modparten fører frem, opstaa der Tanker hos ham, der noget dæmpe hans vilde Mod, og jeg tror, at Tidspunktet er kommet til at foretage en Forligsprøve, som har Udsigt til at føre til et Resultat. Imidlertid er det et underordnet Spørgsmaal, som der ikke kan tillægges nogen stor Betydning. — Derimod er der et andet Spørgsmaal, som jeg tillægger ret stor Betydning, nemlig det om fri Proces for uformuende, særlig hvis man, hvad jeg, naar det sidste Forslag kommer for, skal nævne som mit Standpunkt, gaar til højere Retsafgifter end foreslaaet; men selv om man ikke gør det, er det dog givet, at Omkostningerne i den civile Proces ville blive større, ikke saa meget, fordi Vidnerne skulle have deres Rejse godtgjort — det bliver vel noget, men i Almindelighed tror jeg ikke, det bliver saa meget — derimod vil ganske naturligt Sagførersalæret blive større. Efter kort Tids Forløb vil det jo nemlig blive saa, at medens Proceduren nu for næsten alle Sagførere er en Bibeskæftigelse, vil den i alt Fald for enkelte Sagførere blive en Hovedbeskæftigelse, og medens Proceduren nu for det meste er skriftligt Arbejde, som kan udføres hjemme og kan overlades til Fuldmægtige eller anden Assistance, i alt Fald for en stor Del, skulle Sagførerne efter det ny System møde personlig i Retten og udføre deres Gerning der. Dette vil ganske sikkert medføre, at adskillige Sagførere ville søge at skyde Retssager fra sig, fordi de ikke paa Grund af deres øvrige Praksis kunne være tjente med at skulle være til Raadighed til at møde i Retten, ofte i timevis og i den allerbedste Forretningstid paa Dagen. Forholdet vil derfor vistnok udvikle sig saaledes, at nogle Sagførere særlig ville lægge sig efter Procedure, andre Sagførere efter andre Forretninger. Men selv om det ikke bliver saaledes, synes det mig ganske klart, at, naar en Sagfører personlig skal udføre Arbejdet, selv skal møde i Retten og være borte fra Kontoret, naar Klienter søge ham, saa maa det medføre

en Forøgelse af Sagføreren's Salær, men netop da Omkostningerne ved de enkelte Sager under det ny System efter min Formening vilde blive større end nu, tillægger jeg det saa megen mere Betydning, at man faar Regler, hvorved der gives saa vid Adgang som mulig til at give uformuende fri Proces, og der er et af de Punkter, hvor det for mig staaar som meget tvivlsomt, om det foreliggende Forslag træffer det rette. Det foreliggende Forslag overlader det til Domstolene selv at afgøre, hvorvidt fri Proces skal bevilges eller ikke, og det kan ganske vist meget let i Tiden, hvor Domstolene føle sig overbebyrdede med Sager, føre til, at Domstolene komme til at se for strengt paa Spørgsmaalet, om der bør bevilges fri Proces. Jeg tror, at det System, vi have nu, hvorefter det er de administrative Autoriteter, der bevilge fri Proces, er det rigtige og burde vedblive at bestaa, muligvis med Adgang for Domstolene til, naar fri Proces er nægtet efter deres Mening med Urette, alligevel at tilstaa det.

Der er i det hele taget i disse Forslag, ogsaa i det, der nu forhandles, flere Punkter, hvor det forekommer mig, at man er gaaet alt for vidt i Henseende til den Myndighed, man tillægger Domstolene. Jeg kan være ganske enig med det ærede Medlem for Kalundborg (Krabbe), som forlangte, at naar der skal indhentes Oplysninger fra Udlandet, bør Domstolene ikke henvende sig til Justitsministeriet, men til Udenrigsministeriet, thi jeg ønsker paa ingen Maade, at det skal se ud, som om Domstolene staa i et Underordningsforhold til Justitsministeriet, og at en Sag skulde gaa til Justitsministeriet for derfra at gaa til Udenrigsministeriet, hvor den dog maatte hen, vil være en Omvej, der i alt Fald giver Justitsministeriet en Del Arbejde, som det meget vel kan taale at undvære. Naar jeg derimod skal nævne andre Punkter foruden det, jeg har nævnt, paa hvilke jeg mener, der burde gøres Ændring i Forslaget, er det ikke i og for sig for at tilægge Justitsministeriet en Myndighed eller for at lade det beholde den Myndighed, det har; tværtimod mener jeg, at vil man se paa Sagen alene fra Justitsministeriets Standpunkt, maa det ønskes, at alle disse forskellige Sager vedrørende Domssager saa vidt mulig kunne gaa over til Domstolene selv, thi selvfølgelig vilde man derved lette Arbejdet overordentlig for Justitsministeriet. Men jeg mener, at Hensynet til Befolkningen maa være det afgørende, og ligesom Forslaget efter min Mening har